

รูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงลุ่มน้ำแม่วางตอนบน

The Sufficiency Economy-Based Tourism Model of the Upper

Wang River Area

ชูสิทธิ์ ชูชาติ

Choosit Choochat

ศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

King's Philosophy for Local Development Center, Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

วรพล วัฒนเหลียงอรุณ

กริช สীগทอง

Worapol Wattanalaungarun

Kritch Sa-ingthong

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

Faculty of Management Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

E-mail: choosit.cmru@gmail.com, worapul_1@yahoo.com and noom_ks@hotmail.com

(Received : April 19, 2022 Revised : August 14, 2022 Accepted : August 19, 2022)

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงลุ่มน้ำแม่วางตอนบน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมชาวนา กำหนดแนวทางการตลาดในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมชาวนา และเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน งานวิจัยดังกล่าวเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยพื้นที่วิจัยอยู่ในเขตลุ่มน้ำแม่วางตอนบนซึ่งประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโป่งสมิต บ้านห้วยอีค่าง บ้านห้วยตอง และบ้านขุนวาง สำหรับกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างน้อยหมู่บ้านละ 10 คน โดยคัดเลือกจากตัวแทนชุมชน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน และ/หรือผู้อาวุโสที่อาศัยอยู่ในชุมชนไม่น้อยกว่า 10 ปี และผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ฝ่ายราชการ และฝ่ายเอกชนอย่างน้อย 10 คน โดยคัดเลือกจากหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงของพื้นที่เป้าหมาย วิธีดำเนินการวิจัยด้วยการศึกษาแบบการวิจัยเพื่อสร้างชุดการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับภูมิสังคม โดยเน้นให้ชาวบ้าน ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดรูปแบบการพัฒนาร่วมสมัยที่เหมาะสมกับปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่าพื้นที่ดังกล่าวมีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมสามารถสร้างชุดการท่องเที่ยว

บนวิถีชีวิต เช่น การท่องเที่ยวสวนผัก นาในหุบเขา การปลูกดอกไม้ การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมระบบเหมืองฝาย การท่องเที่ยวชมดอกนางพญาเสือโคร่ง สวนสตรอว์เบอร์รี่ และสวนกาแฟ การท่องเที่ยวแบบวิ่งเทรล (Trail Running) ในหุบเขา การจัดกิจกรรมโฮมสเตย์ รวมทั้งการจัดจำหน่ายผลผลิตในท้องถิ่น ในระบบการตลาด มีการจัดการตลาดทั้งในรูปแบบการขายตรง และขายผ่านตัวแทนจำหน่ายในเมือง โดยเน้นอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวและมีระบบการขายทั้งในรูปแบบออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline) เพื่อให้กลุ่มตลาดเป้าหมายเข้าถึงผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด รูปแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกลุ่มน้ำแม่วางตอนบน ควรประกอบด้วย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญา และการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวต้องกลมกลืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต การวิจัยดังกล่าวเป็นเพียงงานวิจัยต้นน้ำ คือ การสร้างผลิตภัณฑ์หรือรูปแบบของการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการต่อยอดทรัพยากรในท้องถิ่นและการส่งเสริมการตลาด โดยมีข้อเสนอแนะ คือ การขยายพื้นที่วิจัยในกลุ่มน้ำแม่วางตอนบนเพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตสังคมชาวนา และการเกษตรให้ดีขึ้นผ่านรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียง

คำสำคัญ: รูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มน้ำแม่วางตอนบน

Abstract

The research on The Sufficiency Economy-Based Tourism Model of the Upper Wang River area. The objective is to create a tourism model in the sufficiency economy in the peasant society, determine the marketing guidelines for the tourism business in sufficiency economy in the peasant society. and for the conservation of sustainable tourism resources. This research is Qualitative Research which the research area is in the upper Mae Wang River Basin, which consists of 4 villages as follows: Ban Pong Samit, Ban Huay E-Khang, Ban Huay Thong, and Ban Khun Wang. The research sample consisted of at least 10 key informants per village, selected from community representatives, community leaders, community committees and/or seniors who have lived in the community for not less than 10 years. And stakeholder's government and private sector at least 10 people selected from agencies related to tourism in the sufficiency economy of the target area. Methods of conducting research by using a research study to create a tourism package in the sufficiency economy in accordance with the social landscape by focusing on the villager's visitors or tourists appreciate the history, culture, and conservation of natural resources. A contemporary

development model that is suitable for the present. The results showed that the area has the potential for cultural agro-tourism and eco-cultural tourism can create a lifestyle-based tourism package, such as tourism in vegetable gardens, valley rice fields, flower planting, cultural tour of the weir mining system, tourism to see the Wild Himalayan Cherry fields, strawberry and coffee plantations, trail running tours in the valley, homestay activities including the distribution of local produce. The marketing system is managed both in the form of direct sales and sold through local dealers by emphasizing the identity of the tourism product. Having a sales system in both online (Online) and offline (Offline) formats in order for the target market to reach as many travel products as possible. Sustainable Tourism Resource Conservation Model of the Upper Mae Wang River Area should contain conservation of natural resources, preserving lifestyles, traditions, culture, and wisdom and applying the philosophy of sufficiency economy to conserve tourism resources. The benefits generated by tourism must be harmonized economically, socially, and environmentally for sustainability in the future. Such research is only upstream research, which is the creation of products or forms of tourism. This is the starting point for expanding local resources and promoting marketing. The suggestion is to expand the research area in the Upper Mae Wang River Area to conserve natural resources, culture and environment including improving the quality of life of the peasant society and better agriculture through tourism activities in sufficiency economy.

Keywords: Tourism model in sufficiency economy, The upper mea wang basin

บทนำ

จากสถิติการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปี ค.ศ. 2018 พบว่า มีนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยว จำนวน 14 พันล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ. 2017 ประมาณ 6% (UNWTO, 2019) โดยในปี ค.ศ. 2018 มีนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกเพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ. 2017 ดังนี้ ตะวันออกกลาง มีนักท่องเที่ยวเดินทางเพิ่มขึ้น 10% แอฟริกา มีนักท่องเที่ยวเดินทางเพิ่มขึ้น 7% เอเชีย และ แปซิฟิก มีนักท่องเที่ยวเดินทางเพิ่มขึ้น 6% ยุโรป มีนักท่องเที่ยวเดินทางเพิ่มขึ้น 6% จำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ 1,500 ล้านคน และพยากรณ์ว่าปี พ.ศ. 2573 จำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ 1,800 ล้านคน (UNWTO, 2021) เป็นต้น สำหรับในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2561 นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย จำนวน 38,178,194 คน รายได้ 1,876,136.90 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 39,916,251 คน ก่อให้เกิดรายได้ 1,911,807.95 ล้านบาท (Ministry of Tourism & Sports, 2019) การท่องเที่ยวภายในประเทศปี พ.ศ. 2560 คนไทยมีการท่องเที่ยว

จำนวน 152 ล้านคน/ครั้ง ขยายตัวร้อยละ 4.39 และคาดว่าจะมีการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวรวม 930,000 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 5.42 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2559 รวมรายได้ 2,754 พันล้านบาท (Ministry of Tourism & Sports, 2021) สำหรับจังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองหลักของการท่องเที่ยวในภาคเหนือ โดยได้ถูกจัดอันดับในประเภท Best Cities in Southeast Asia 2022 ติด 1 ใน 10 ของเมืองที่ดีที่สุดสำหรับนักท่องเที่ยว (Bangkokbiznews, 2022) การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจแต่การท่องเที่ยวในประเทศมีลักษณะรวมกลุ่มทุนขนาดใหญ่ กลุ่มทุนไทยและกลุ่มทุนต่างชาติแบบเครือข่าย (Chain) ทั้งธุรกิจทั่วไปและการท่องเที่ยวส่งผลต่อปัญหาสังคมชนวนาและชาวบ้านเรื่องราวได้ถูกเอารัดเอาเปรียบ การกดราคาส่งผลกระทบต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยการทำงานพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับชาวบ้านตั้งแต่ พ.ศ. 2553 – ปัจจุบัน พบปัญหาการท่องเที่ยวไม่ยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่วางตอนล่าง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ อาทิเช่น ปี พ.ศ.2542 เกษตรกรจากอำเภอสันป่าตอง ดอยหล่อ จอมทอง รวมตัวกันเผาป่าข้างเขตลุ่มน้ำแม่วางเพราะอ้างเหตุผลว่าป่าข้างทำลายป่าแย่งน้ำการเกษตรเกิดความสกปรกในลำน้ำ ผลที่สุดคือป่าข้างเขตตำบลบ้านกาดลุ่มน้ำแม่วางต้องอพยพข้างกลับไปเลี้ยงที่บ้านหรือสวนของตนเอง การสัมมนาผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อยและมัคคุเทศก์ตำบลแม่วินปี พ.ศ. 2560 ชาวบ้าน ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กโรงเรียนนักธุรกิจท่องเที่ยวในเมืองเชียงใหม่เอารัดเอาเปรียบกำหนดราคาเองแบ่งรายได้ให้น้อย ชาวบ้านประกาศว่าถ้าผู้นำนักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านต้องให้ชาวบ้านเป็นมัคคุเทศก์ร่วมแต่นักธุรกิจไม่ทำตาม ปี พ.ศ.2561 จัดอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและได้รับข้อร้องเรียนอีกครั้ง จากการประชุมร่วมกับนายอำเภอแม่วางและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2561 มีข้อเสนอว่าธุรกิจป่าข้าง ร้านอาหาร ล่องแพตำบลแม่วินมีมากเกินไป ก่อให้เกิดการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรเขตลุ่มน้ำแม่วางตอนล่างน้ำสกปรกจากขยะไม่ย่อยสลายต้องรีบแก้ไขด่วน นี่เป็นเพียงตัวอย่างปัญหาเชิงประจักษ์ที่เกิดจากธุรกิจการท่องเที่ยวแบบมุ่งเป้ารายได้ในเขตลุ่มน้ำแม่วางตอนล่าง บ้านสบวิน บ้านห้วยโป่ง บ้านวังผาปูนที่ประกอบการท่องเที่ยวมาตั้งแต่ พ.ศ. 2534 ถึงปัจจุบัน พื้นที่ลุ่มน้ำแม่วางตอนบนประกอบด้วยบ้านห้วยตอง ห้วยอีค่าง ห้วยข้าวสับ ห้วยโป่งสมิต และหมู่บ้านอื่นยังไม่เกิดปัญหาการท่องเที่ยว เพราะยังขยายตัวไม่ถึง ชาวบ้านมีอาชีพด้านการเกษตรส่งผลผลิตบางส่วนขายโครงการหลวง บางส่วนขายพ่อค้าคนกลาง ชาวบ้านต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นที่บ้านโป่งสมิต ครั้งนั้นเป้าหมายหลักคือ การศึกษาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมให้บุคคลภายนอกเข้าใจวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และอยู่ร่วมกับป่าอย่างกลมกลืน (Choochat, 2001) ซึ่งต่อมาทำให้ชาวบ้านสนใจการท่องเที่ยวและได้จัดทำบ้านพักนักท่องเที่ยวหลายหมู่บ้านในลุ่มน้ำแม่วางตอนบนโดยมีนักท่องเที่ยวไปเยือนบ้างแต่ยังไม่บรรลุเป้าหมายเชิงธุรกิจ จากการสำรวจความคิดเห็นชาวบ้านเขตลุ่มน้ำแม่วางตอนบนหลายหมู่บ้าน ปี พ.ศ. 2561 พบว่าชาวบ้านต้องการกิจกรรมท่องเที่ยวควบคู่กับการเกษตร โดยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำรวจแล้ว ได้แก่ ธรรมชาติ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และกิจกรรมอื่น ๆ (Wattanalaungarun, 2001) ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในรูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงสังคมชนวนาโดยน้อมนำศาสตร์พระราชารองการเกษตรทฤษฎีใหม่ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ

ป่า อากาศกับหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผสมผสานเป็นนวัตกรรมสืบสานแนวพระราชดำริเรียกว่า “การท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียง” วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ คือ

1. เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมชาวนา
2. เพื่อกำหนดแนวทางการตลาดในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมชาวนา
3. เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงลุ่มน้ำแม่วางตอนบนนี้ เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการศึกษาข้อมูลเอกสารชั้นต้น (Primary Source) เอกสารชั้นสอง (Secondary Source) ข้อมูลการสังเกต (Observation) และการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) โดยขอบเขตของการวิจัยประกอบด้วยการศึกษาเนื้อหาภูมิหลังบริบททรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน สร้างรูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงและสร้างระบบการตลาดการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงทั้งระบบขายตรงและทางอ้อม การออกสังเกตโดยการสำรวจพื้นที่เขตลุ่มน้ำแม่วางตอนบนทุกหมู่บ้านอย่างน้อยหนึ่งครั้งแล้วสำรวจเจาะลึกหมู่บ้านพื้นที่วิจัยแบบต่อเนื่อง ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนหลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าวจนเข้าสู่ฤดูหนาวเริ่มเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ การสัมภาษณ์ (Interview) สร้างคำถามการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย ทดลองออกสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลปรับปรุงแก้ไข สำหรับพื้นที่ในการวิจัยประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน คือ บ้านโป่งสมิต บ้านห้วยอีค่าง บ้านห้วยตอง และบ้านขุนวาง ประชากรรวม 2,566 คน ชาย 1,296 คน หญิง 1,270 คน จำนวนหลังคาเรือน 526 หลัง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างบ้านโป่งสมิต 420 คน บ้านห้วยอีค่าง 558 คน บ้านห้วยตอง 591 คน บ้านขุนวาง 997 คน รวมประชากร 2,566 คน แยกเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ 1,569 คน และกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง 997 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างน้อยหมู่บ้านละ 10 คน โดยคัดเลือกจากตัวแทนชุมชน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน และ/หรือผู้อาวุโสที่อาศัยอยู่ในชุมชนไม่น้อยกว่า 10 ปี และผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ฝ่ายราชการ และฝ่ายเอกชนอย่างน้อย 10 คน โดยคัดเลือกจากหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงของพื้นที่เป้าหมาย วิธีดำเนินการวิจัยด้วยการศึกษาแบบการวิจัยเพื่อสร้างชุดการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับภูมิสังคม โดยเน้นให้ชาวบ้านผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดรูปแบบการพัฒนาพร้อมสมัยที่เหมาะสมกับปัจจุบัน ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

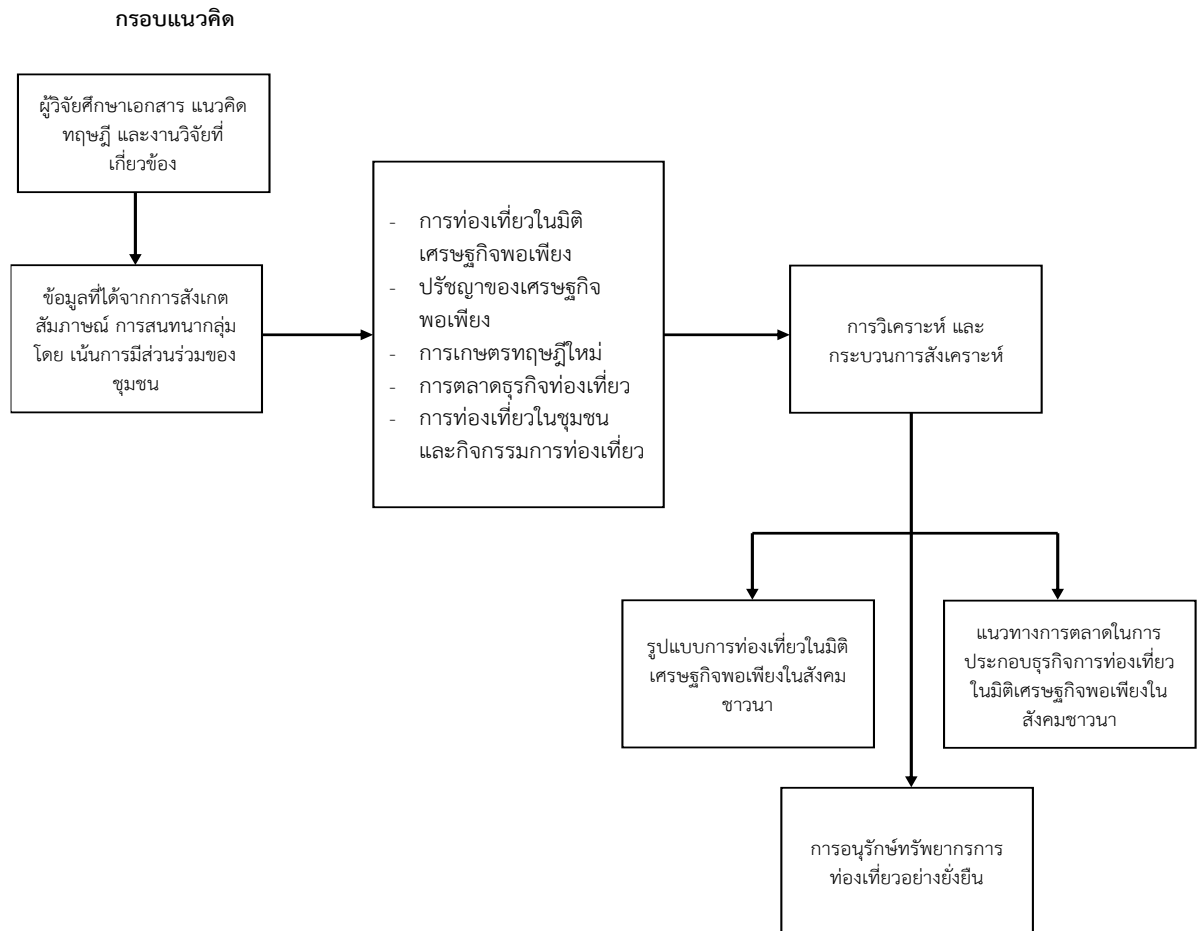

Figure 1 Research Conceptual Framework

ขั้นตอนที่ 1 ทำการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการบุคคลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อสร้างเครือข่ายตามหลักศาสตร์พระราชา การนำข้อมูลมาวิเคราะห์กับวัตถุประสงค์ การสังเคราะห์ข้อมูลอีกครั้งเพื่อตรวจสอบความแน่นอน การรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรองเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ศาสตร์พระราชา การเกษตรทฤษฎีใหม่ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บริบทภูมิสังคมของพื้นที่วิจัย เอกสาร ป้ายประกาศ กฎกติกาของหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 2 ทำการลงพื้นที่เพื่อทำการการสังเกต (Observation) ในเบื้องต้นก่อนแล้วสัมภาษณ์ โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม (Participation and Non – Participation Observation) เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ กิจกรรมท่องเที่ยว และกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

ขั้นตอนที่ 3 ทำการสัมภาษณ์ (Interview) โดยการสนทนาซักถามพร้อมกับสังเกตบุคลิกภาพ อากัปกริยา พฤติกรรมทางกาย วาจาและการตีความแปรความหมายวิเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงออกว่ามีความจริงใจน่าเชื่อถือสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีและบริบทเพียงใด การสัมภาษณ์ก็เช่นเดียวกับการสังเกตต้องกระทำซ้ำในพื้นที่เพื่อสรุปหาความเชื่อมั่นลักษณะการสัมภาษณ์แบบมีหรือไม่มีระบบ (Structured or Unstructured Interviews)

ขั้นตอนที่ 4 ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลบนพื้นฐานทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

พื้นที่ลุ่มน้ำแม่วางตอนบนประกอบด้วย 3 Ps ได้แก่ Planet (ระบบนิเวศ) People (ประชากร) และ Profit (เศรษฐกิจ) **ด้านระบบนิเวศ** ลุ่มน้ำแม่วางตอนบน ตั้งอยู่ในเขตอำเภอแม่วางและอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ น้ำแม่วางเกิดจากต้นน้ำที่มีความสูงมากกว่า 1,600 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลางในเขตภูเขาบ้านขุนวาง ขุนแม่वादไหลผ่านระบบนิเวศป่าพื้นราบ พุ่มนา ลงสู่แม่น้ำปิงที่ตำบลท่าวังพร้าว อำเภอสันป่าตอง ซึ่งระบบนิเวศป่าประกอบด้วย ป่าสนเขา ป่าดิบเขา ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง (Choochat, 2019, p.52-53) นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมีวัฒนธรรมการอนุรักษ์ป่าและใช้ประโยชน์จากป่า โดยแบ่งป่าออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1. ป่าอนุรักษ์ คือ ป่าต้นน้ำ ป่าพิธีกรรม ป่าขุนห้วย ป่าขุนเขา ระบบนิเวศป่าต้นน้ำและป่าพิธีกรรม ชาวบ้านจะอนุรักษ์ ไม่บุกรุกทำลายเป็นป่าหวงห้าม 2. ป่าใช้สอย คือ ป่าที่ชาวบ้านสามารถเก็บฟันจัดหาไม้ใช้สอยตามกฎหมายของหมู่บ้านแต่ไม่บุกรุกเพื่อทำกิน 3. ป่าทำกิน คือ พื้นที่ ทำไร่ สวน นา เลี้ยงสัตว์ และจัดตั้งหมู่บ้าน **ด้านประชากร** ตำบลแม่วินประกอบด้วย 19 หมู่บ้าน แบ่งเป็น ชชาติพันธุ์ปกากะญอ 12 หมู่บ้าน คนไทย 4 หมู่บ้าน ชชาติพันธุ์ม้ง 2 หมู่บ้าน และคนไทยอยู่ร่วมกับปกากะญอ 1 หมู่บ้าน ประชากรเขตลุ่มน้ำแม่วางส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ รองลงมาคือศาสนาพุทธ และยังคงยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดถือมาช้านาน (Choochat, 2001, p.110-116) **ด้านเศรษฐกิจ** เขตลุ่มน้ำแม่วางตอนบนชาวบ้านยึดระบบการผลิต 2 ระบบ คือ การผลิตเพื่อขายในระบบเศรษฐกิจการตลาด (Market Economy) และระบบการผลิตเพื่อบริโภคในระบบเศรษฐกิจการผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเอง (Self- Sufficiency Economy) และยังมีแนวโน้มที่จะพัฒนาเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ซึ่งผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. **รูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมชาวนา** การจัดรูปแบบการท่องเที่ยวในสังคมชาวนาทั้ง 4 หมู่บ้านคือ บ้านโป่งสมิต ขุนวาง ห้วยอีค่างและห้วยตองเกิดความยั่งยืนพึ่งตนเองได้ (Self-Reliance) ยึดหลักการเกษตรควบคู่กับการส่งเสริมการท่องเที่ยว การประกอบอาชีพต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตามแนวทางศาสตร์พระราชาด้วยการตลาดแบบสหกรณ์ ส่งผลให้ระบบการเกษตรของชาวบ้านมีความมั่นคงยั่งยืน ด้านการท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริมมีความเปราะบางต่อสภาพปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง สาธารณสุข ต้องป้องกันความเสี่ยงด้วยอาชีพหลักการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เกษตรปลอดสารพิษหรือเกษตรอินทรีย์ ดังนั้นรูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียง **บ้านโป่งสมิต** กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานศาสตร์พระราชาได้ 4 กิจกรรมดังนี้ 1. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรวัฒนธรรม 2. การท่องเที่ยวสวนสมุนไพร 3. การท่องเที่ยวชมสวนดอกไม้ สวนผักและนาข้าวในหุบเขา 4. การวิ่งเทรล (Trail Running) **บ้านขุนวาง** หมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ม้งด้านการจัดเส้นทางท่องเที่ยวสามารถกำหนดโดยภาพรวมลักษณะเด่นได้ 2 แบบคือ 1. การท่องเที่ยวสวนดอกไม้ (Flower Garden Tour) 2. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-Tourism) **บ้านห้วยอีค่าง** การท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย 5 รูปแบบดังนี้ 1. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรระบบเหมืองฝายวิถีชีวิตสังคมชาวนา 2. การท่องเที่ยว

เชิงนิเวศสังคมวัฒนธรรม 3. การท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงภูมิปัญญาปกาเกะญอ 4. การท่องเที่ยวโฮมสเตย์วิถีคนดอย 5. 12 เดือนเที่ยวห้วยอีค่างตามวิถีคนดอย **บ้านห้วยตอง** การท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย 4 รูปแบบดังนี้ 1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการหลวง) 3. การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (พิธีทางศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก) 4. การท่องเที่ยวโฮมสเตย์

2. แนวทางการตลาดในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมชาวนา

การศึกษานี้ จัดแบ่งแนวทางการตลาดการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมชาวนาออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1. ความเข้าใจการตลาดและความต้องการของลูกค้า การตลาด (Sukto, 2015, p.2) เป็นหน้าที่ทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับลูกค้ามากกว่าหน้าที่อื่น เป็นการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ทำให้เกิดกำไร โดยมีเป้าหมายสองประการคือการดึงดูดลูกค้าใหม่ด้วยการให้คำมั่นว่าจะนำเสนอคุณค่าที่ดีกว่ารวมทั้งรักษาการเสริมสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าปัจจุบัน การท่องเที่ยวและการตลาด (Chompoonoi, 2017, p. 24-26) การตลาดการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในธุรกิจและสามารถจูงใจนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวสถานที่เป้าหมายการตลาดเบื้องต้นบนพื้นฐานของหลักการตลาด 4 Ps ประกอบด้วย P1 : PRODUCT (สินค้า) สินค้าทางการท่องเที่ยวนั้นแตกต่างจากสินค้าในกลุ่มธุรกิจอื่นโดยสิ้นเชิง เพราะสินค้าจากการท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่ไม่สามารถจับต้องได้ (Intangible Product) ก่อนการซื้อสินค้าและบริการขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นความต้องการของลูกค้าโดยตรง ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวหมายถึงการซื้อความคาดหวัง (Expectation) เป็นความยากที่จะรับทราบถึงความต้องการแท้จริงของผู้ซื้อสินค้าได้เนื่องจากผู้ขายไม่ทราบถึงความคาดหวังที่แท้จริง ผู้ให้บริการจำเป็นต้องพัฒนาตนเองพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อบรรลุถึงเป้าหมาย P2 : PRICE (ราคา) การกำหนดราคาสินค้าท่องเที่ยวขึ้นจากปัจจัยด้านความต้องการของตลาด (Demand) และจำนวนของสินค้าที่มีอยู่ในตลาด (Supply) ทั้งยังมีปัจจัยอื่นที่เป็นตัวกำหนดราคา คือ ฤดูกาล (Seasonal) มาตรฐานการบริการ (Service Standard) ทิศทางและแนวโน้มความนิยม (Trend) ลักษณะสินค้าการท่องเที่ยวอาจเปลี่ยนแปลงได้ P3 : PLACE (ช่องทางการจำหน่าย) สินค้าการท่องเที่ยวสามารถเปลี่ยนแปลงและเลือกช่องทางการจัดจำหน่ายได้โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวแต่ถูกกำหนดโดยภาวะตลาด ผู้ประกอบการสามารถแบ่งได้ดังนี้ 1. จัดจำหน่ายโดยตรงให้กับลูกค้า (Direct Sale) หรือ (B TO C-Business To Customer) ช่องทางดังกล่าวนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นช่องทางที่เหมาะสมกับธุรกิจขนาดเล็กหรือกับแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการนิยมแบบถาวร ผู้ให้บริการหรือสินค้าสามารถจัดจำหน่ายโดยตรงกับลูกค้าโดยใช้เครื่องมือบางอย่างเช่น Internet, Website, Line, Facebook, Instagram หรือการโฆษณาโดยตรงที่มีจุดเด่น กล่าวคือ สินค้าสามารถขายได้ราคาโดยไม่เสียค่านายหน้าและผู้ขายสามารถควบคุมระบบการขายได้ 2. การจัดจำหน่ายโดยผ่านตัวกลาง หรือ (B To B – Business To Business) เป็นการจำหน่ายโดยผ่านตัวแทนในรูปแบบการค้าปลีก (Retail) และการค้าส่ง (Wholesales) P4 : PROMOTION (การส่งเสริมการตลาด) การส่งเสริมการขายเป็นกลยุทธ์การตลาดที่สำคัญในการตลาดสินค้าด้านการท่องเที่ยวสามารถทำได้หลายลักษณะดังนี้ การจัดส่ง เสริมการขายแบบเน้นตัวสินค้า (Product Promotion) เป็นการส่งเสริมการขายโดยตรงสร้างความคุ้นเคยในตัวสินค้า (Product Awareness) การส่งเสริมการขายแบบร่วมกับสินค้าอื่น (Joint Promotion) เป็นการสร้างคุณค่าเพิ่ม (Value Added) ให้สินค้า

การส่งเสริมการขายเน้นที่เครื่องหมายการค้า (Brand Awareness) ส่วนใหญ่จะใช้การโฆษณาการบริจาคหรือกิจกรรมทางสังคมเพื่อสร้างภาพ (Reputation) ดังนั้นการตลาดสินค้าและบริการชุมชน คือ การนำเอาทรัพยากรจุดเด่นและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในด้านธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีบนพื้นฐานความเข้าใจต้นทุนชุมชนผ่านกระบวนการพัฒนา ปรับปรุง เตรียมความพร้อมเพื่อนำเสนอเป็นรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Products) ตอบสนองต่อแนวโน้มความต้องการเดินทางท่องเที่ยวโดยใช้หลักการตลาด 4 Ps เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนสินค้า รูปแบบกิจกรรม และการบริการท่องเที่ยวนำเสนอผ่านช่องทางสู่เป้าหมายทุกกลุ่มการตลาด (Market Segment) ได้อย่างเหมาะสม

2. บทบาทของการตลาดที่เหมาะสมกับชุมชนการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มน้ำแม่วางตอนบน การแสวงหาตลาดนักท่องเที่ยว การสร้างศักยภาพและความสามารถในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยไม่กระทบต่ออัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน สามารถเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการนำเที่ยวเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสม จากสถานการณ์ปัจจุบันการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงด้วยสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัสสายพันธุ์ 2019 หรือโควิด-19 ทำให้เกิดรูปแบบที่เรียกว่า “ปกติวิถีใหม่ (New Normal)” ความเจริญก้าวหน้าด้านนวัตกรรมข้อมูลข่าวสารและการเดินทางท่องเที่ยวทำให้ชุมชนเริ่มปรับตัวด้วยวิถีแบบร่วมสมัย ดังจะเห็นจากบุคลากรรุ่นใหม่ของชุมชนที่สำเร็จการศึกษาจากในพื้นที่ และต่างพื้นที่หลายคนประสบปัญหาการประกอบอาชีพในเมือง และวิกฤตการณ์จ้างงาน จึงหันกลับมาดำรงชีพสานต่อจากบรรพบุรุษด้วยวิชาการความรู้และเทคนิคใหม่ที่ได้ศึกษามา และหลายคนตั้งใจกลับมาดำรงชีพที่บ้านเกิดทำให้เกิดแนวทางอาชีพใหม่การสานต่อและต่อยอดภูมิปัญญาได้ผลิตภัณฑ์แบบใหม่ ดังนั้นการสร้างบทบาทการตลาดของชุมชนบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในช่วงเวลาอันเหมาะสม เพียงแต่บุคลากรของชุมชนที่มาทำการตลาดต้องร่วมมือสามัคคีกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน โดยจัดตั้งเป็นกลุ่มงานหรือวิสาหกิจชุมชนทำการตลาดหมู่บ้านเป็นภาพรวมจะสื่อสารง่ายขึ้น มีความชัดเจนสามารถสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนได้

3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการบริการใหม่ของรูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมชาวนากลุ่มน้ำแม่วางตอนบน **บ้านโป่งสมิต** การส่งเสริมและพัฒนาโดยชุมชนที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจในรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแบ่งออกได้เป็น 4 รูปแบบ ดังนี้ 1) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกับระหว่างคนปกาเกอญอกับระบบนิเวศบนภูเขา บนพื้นฐานของความเชื่อที่สอดคล้องกับการดูแล การป้องกันรักษา การใช้อย่างมีคุณค่า ซึ่งสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นและยังคงเห็นความเป็นธรรมชาติโดยผู้สื่อความหมายท้องถิ่นถ่ายทอดเรื่องราวประสบการณ์และความสนุกสนานในแบบวันเดียว (One Day Trip) หรือถ้าต้องการเยี่ยมชมและสัมผัสวิถีการเกษตรแบบปกาเกอญอต้องมีเวลาอย่างน้อยโปรแกรม 2 วัน 1 คืน หรือโปรแกรม 3 วัน 2 คืน จะได้สัมผัสบรรยากาศวิถีแบบปกาเกอญอ ที่พักแบบโฮมสเตย์และอาหารท้องถิ่น 2) การท่องเที่ยวสวนสมุนไพรด้วยระบบนิเวศป่าบริเวณพื้นที่บ้านโป่งสมิตที่มีความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์ป่านวนวกกับความรู้ของวิถีชีวิตคนปกาเกอญอที่ต้องอาศัยอยู่กับป่า ความรู้ที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นในเรื่องของสมุนไพรใช้รักษาโรคภัยไข้เจ็บ 3) การท่องเที่ยวสวนดอกไม้ สวนผักและนาข้าวในหุบเขา เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวและกิจกรรมเฉพาะด้วยแนวโน้มการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวปัจจุบันให้ความสนใจกับการถ่ายภาพ การนำเสนอ

ภาพผ่านโซเชียลมีเดีย (Social Media) ด้วยบรรยากาศสภาพแวดล้อมหุบเขาตลอดหุบเขาด้วยเทือกเขาอากาศดีตลอดทั้งปี นับเป็นทัศนียภาพที่สวยงาม 4) การท่องเที่ยวด้วยกิจกรรมการวิ่งเทรล (Trail Running) บ้านโป่งสมิตตั้งอยู่ในหุบเขาล้อมรอบด้วยภูเขาอากาศดีมากตลอดปี มีธรรมชาติป่า น้ำตก ลำธาร โดยเฉพาะในช่วงฤดูการเกษตรและฤดูกาลตามปกติรวมถึงประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ **บ้านขุนวาง** มีรูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาโดยชุมชนสามารถรองรับ ผู้เดินทาง นักท่องเที่ยว หรือผู้ที่สนใจรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบ่งเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้ 1) การท่องเที่ยวสวนดอกไม้ (Flower Garden Tour) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 สวนไม้ดอก อาทิเช่น ดาวเรือง, เบญจมาศ และดอกไม้ชนิดอื่นๆ กลุ่มที่ 2 ชมดอก และต้นพญาเสือโคร่งหรือซากุระเมืองไทย ณ ศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่ (ขุนวาง) ในช่วงปลายเดือนธันวาคมถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ การชมดอกพญาเสือโคร่งขุนวางที่ขึ้นเรียงรายเป็นทิวทัศน์ทอดยาวกลายเป็นชุมพญาเสือโคร่งที่สวยงามตลอดริมถนนจนกลายเป็นบรรยากาศอุโมงค์พญาเสือโคร่งที่สวยงาม 2) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-Tourism) ณ ศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่ (ขุนวาง) ประกอบด้วยการท่องเที่ยวชมแปลงสาธิตการปลูกไม้ผลเมืองหนาว ได้แก่ องุ่นไร้เมล็ด กีวีฟรุ๊ต พืช พลั๊บ เคพกูสเบอร์รี่ และสตรอว์เบอร์รี่ รวมทั้งมีโรงเรือนปลูกดอกเบญจมาศลิเซียทัส ไว้ให้เที่ยวชมและถ่ายภาพสวยงามอีกด้วย **บ้านห้วยอีค่าง** มีรูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมและพัฒนาโดยชุมชนสามารถรองรับผู้เดินทางนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจ ในรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้ 1) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรระบบเหมืองฝายวิถีชีวิตสังคมชาวนา 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสังคมวัฒนธรรม 3) การท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงภูมิปัญญาปกากะญอ 4) การท่องเที่ยวโฮมสเตย์วิถีคนดอย 5) กิจกรรมการท่องเที่ยว 12 เดือนเที่ยวห้วยอีค่างตามวิถีคนดอย วิถีชีวิตรอบปีของปกากะญอ สามารถนำเสนอเป็นรูปแบบการท่องเที่ยว 12 เดือน เพื่อเป็นการท่องเที่ยวเชิงศึกษาเรียนรู้ (Education Tourism) การนันทนาการ (Entertainment Tourism) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงชนบท (Rural Tourism) **บ้านห้วยตอง** มีรูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการส่งเสริมและพัฒนาโดยชุมชนสามารถรองรับผู้เดินทาง และนักท่องเที่ยว แบ่งออกได้เป็น 4 รูปแบบ ดังนี้ 1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้วยศักยภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ราบสูงพื้นที่สูงต่ำสลับแหล่งน้ำในพื้นที่และป่าค่อนข้างอุดมสมบูรณ์เหมาะกับการจัดกิจกรรมทางธรรมชาติ 2) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในโครงการหลวงทุ่งหลวง เขตพื้นที่บ้านห้วยตองเป็นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ซึ่งเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 โดยส่งเสริมการปลูกพืชผัก ผักอินทรีย์ ไม้ผล ไม้ดอก ภายใต้ระบบมาตรฐานอาหารปลอดภัย การวิจัยอนุรักษ์และการฟื้นฟูพืชท้องถิ่นให้สามารถใช้ประโยชน์ได้กับชุมชนบนพื้นที่สูง 3) การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ชุมชนบ้านห้วยตองส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก มีวัดนักบุญเปาโลบ้านห้วยตองเป็นศาสนสถานสำหรับการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาซึ่งในแต่ละปีจะมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนา 4) การท่องเที่ยวโฮมสเตย์เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นทางผ่านไปยังบ้านห้วยอีค่าง หมู่ที่ 1 บ้านห้วยข้าวลิบ-โป่งสมิต หมู่ที่ 8 และตำบลแม่แฮ อำเภอแม่แจ่ม จึงมักที่จะเป็นจุดแวะพักของนักท่องเที่ยว 4. กลยุทธ์การแข่งขันการตลาดของรูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมชาวนาลุ่มน้ำแม่ว่างตอนบน เริ่มต้นจากแนวคิดที่ผนวกกันระหว่างแนวคิดแบบเดิมกับแนวคิด

ใหม่ ในการดำเนินธุรกิจที่จะส่งเสริมกิจกรรมทางธุรกิจ ให้สินค้าหรือบริการเคลื่อนย้ายจากต้นทางผู้ผลิตไปยังผู้ใช้หรือผู้บริโภคได้ตามเป้าหมาย ดังนั้นกลยุทธ์การแข่งขันทางการตลาดรูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงลุ่มน้ำแม่วางตอนบน เป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวรวมถึงสินค้าผลิตภัณฑ์ของชุมชนท้องถิ่นเกิดจากการต่อยอดความเข้มแข็งของวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อและบริบทของสังคมบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ด้วยการใช้แนวทางส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ประกอบ ด้วย 4 Ps ที่เหมาะสมกับบริบทของลุ่มน้ำแม่วางตอนบน ผลักดันให้เกิดรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวและสินค้าชุมชนที่น่าเสนอมาก่อนหน้านี้ด้วยหลักการประยุกต์คือ Right Product, Right Price, Right Place, Right Promotion และหลักทางการตลาดจำแนกได้เป็น 2 ประเด็น คือ การตลาดภาพรวมและการตลาดของแต่ละหมู่บ้านเป็นการนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวและสินค้าบริการเป็นรายหมู่บ้าน ในมิติการบริหารจัดการตนเองขับเคลื่อนผ่านการตลาดยุคใหม่ 5. การตลาดยุคใหม่ต้องทำความเข้าใจคำว่าสังคมออนไลน์ Social Media หมายถึง สังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้เป็นผู้สื่อสาร เขียนเล่าเรื่องราว ประสบการณ์ รูปภาพ คลิปวิดีโอ ที่ผู้ใช้จัดทำขึ้นเอง หรือค้นพบจากสื่ออื่น ๆ แล้วแชร์แบ่งปันในเครือข่ายของตนเองผ่านทางเว็บไซต์ ที่ให้บริการสร้างสังคมเครือข่ายผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (Social Network) เช่น YouTube, Twitter, Facebook, Instagram เป็นต้น สำหรับแนวทางการตลาดการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมชาวนา สามารถใช้การตลาดยุคใหม่ที่เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มศึกษาดูงาน กลุ่มบริโภคสินค้า เป็นต้น โดยกลุ่มการตลาดชุมชนประกอบด้วยคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาหรือมีความรู้ด้านการใช้สื่อโซเชียล โดยมีผู้อาวุโสตัวแทนกลุ่มในหมู่บ้านเป็นผู้ให้คำปรึกษา การเลือกใช้สื่อโซเชียลในช่องทางการตลาดที่เหมาะสมพร้อมจัดทีมงานในการดูแลข้อมูลการติดต่อสื่อสาร การสร้างคอนเทนต์ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ติดตามในการขายสินค้าและบริการของชุมชน การประสานช่องทางส่งสินค้าให้ถึงผู้รับ การประสานการสำรองที่พักโฮมสเตย์ การสื่อสารด้านข้อมูลข่าวสารกิจกรรมและการประสานการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ เพียงเท่านี้ชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำแม่วางตอนบนสามารถเข้าถึงระบบการตลาดยุคใหม่ ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายเพิ่มประสิทธิภาพการทำการตลาดและการขายตรงกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริงด้วยการบริหารจัดการโดยชุมชนเอง

3. การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่เป้าหมายประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านห้วยอีค่าง บ้านห้วยข้าวลีบ-โป่งสมิต บ้านห้วยตอง และบ้านขุนวาง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ทางผู้วิจัยได้มีการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมโดยยึดหลักเกณฑ์ของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นั่นคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวจะพัฒนาตามบริบทของแต่ละหมู่บ้าน โดยการให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ รวมทั้งการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวจะคำนึงถึงบริบทของแต่ละชุมชน จะต้องเป็นกิจกรรมที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ธรรมชาติสร้าง เช่น พื้นที่ป่า น้ำตก ลำธาร เป็นต้น และทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้าง เช่น วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญา เป็นต้น สิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากเมื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวแล้ว คือ ต้องมีการอนุรักษ์รักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อเป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังต่อไป ซึ่งเป็นหนึ่งในหลักการ

ของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้นรูปแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกลุ่มน้ำแม่วางตอนบนนั้นจะประกอบด้วย

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมายในเขตกลุ่มน้ำแม่วางตอนบน ทั้ง 4 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่า รูปแบบการท่องเที่ยวของทั้ง 4 หมู่บ้าน มีการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวด้วยกิจกรรมการวิ่งเทรล (Trail Running) การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวหลักของรูปแบบกิจกรรมเหล่านี้ คือ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ ดังนั้นหากทรัพยากรทางการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติมีความสมบูรณ์ก็เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวธรรมชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่

2. การอนุรักษ์วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา พื้นที่หมู่บ้านเป้าหมายในเขตกลุ่มน้ำแม่วางตอนบนทั้ง 4 หมู่บ้าน ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ 2 กลุ่ม ได้แก่ ปกาเกอญอ (กระเหรี่ยง) และ ม้ง ซึ่งทั้ง 2 ชาติพันธุ์ มีความแตกต่างในด้านของวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา แต่ทั้ง 4 หมู่บ้านยังมีการอนุรักษ์วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา ไว้อย่างเหนียวแน่น ดังจะเห็นจากรูปแบบการท่องเที่ยวในแต่ละหมู่บ้าน โดยผู้วิจัยได้มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่โดยมีพื้นฐานการจัดกิจกรรมจากวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวเป็นหนึ่งในหลักการของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในด้านการดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงการอนุรักษ์วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

3. การใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียง) จากการวิจัย พบว่า สภาพพื้นฐานของทั้ง 4 หมู่บ้าน เป็นทางด้านเกษตรกรรม โดยมีการอาศัยทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่เป็นปัจจัยในการผลิต เช่น น้ำ สภาพอากาศ เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องมีการอนุรักษ์รักษาสภาพแวดล้อมในพื้นที่เพื่อให้สามารถทำการเกษตรกรรมได้ต่อไป ประกอบกับทั้ง 4 หมู่บ้านมีแนวคิดในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน ทรัพยากรการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการจัดการด้วยความมีเหตุผล พอประมาณ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยการใช้ความรู้และคุณธรรมเพื่อนำไปสู่ความสมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งตรงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การที่ชุมชนจะสามารถทำการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้นั้น ควรจะมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการทำการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ คือ การที่ชุมชนรู้ระดับของการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ระดับใดที่เหมาะสมกับตนเอง ไม่เข้มงวดมากเกินไปและไม่ย่อหย่อนเกินไป อยู่บนความพอดี เช่น ไม่ออกกฎระเบียบการอนุรักษ์ที่เข้มงวดมากเกินไปจนประชาชนในพื้นที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ หรือย่อหย่อนเกินไปจนเป็นการทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นต้น

3.2 ความมีเหตุผล คือ การที่ชุมชนจะต้องพิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน ว่าสิ่งใดควรทำ การอนุรักษ์ สิ่งใดควรทำ การถ่ายทอด และสิ่งใดจะต้องรื้อฟื้นกลับขึ้นมาใหม่ โดยต้องคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับการตัดสินใจนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3 มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือ การเตรียมพร้อมของชุมชนในการพร้อมรับกับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยอยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาท

3.4 เงื่อนไขความรู้ คือ การที่ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และพร้อมนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของพื้นที่ได้ รวมทั้งสามารถประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการอนุรักษ์รักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

3.5 เงื่อนไขคุณธรรม คือ ความมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และไม่เอารัดเอาเปรียบทรัพยากรการท่องเที่ยว หรือการเอื้อประโยชน์ให้แก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่เพียงฝ่ายเดียว

ดังนั้นการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ นอกจากการใช้หลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเข้ามาบริหารจัดการ และอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวแล้ว ยังสามารถใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ ทั้งยังเป็นการสืบสานปณิธานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ต้องการให้ประชาชนชาวไทยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง พออยู่ พอกิน มีภูมิคุ้มกัน และพึ่งตนเองได้

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยค้นพบว่าชาวบ้านทั้ง 4 หมู่บ้าน คือ บ้านโป่งสมิต บ้านห้วยอีค่าง บ้านห้วยตอง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ (กระเหรี่ยง) บ้านขุนวางเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ปัจจุบันมีความศรัทธาสำนึกบุญคุณสืบสานต่อยอดรากฐานที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงวางไว้ สอดคล้องกับวัฒนธรรมเดินในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสังคมวัฒนธรรมในหมู่บ้าน มีการผลิต 2 ระบบควบคู่กัน ได้แก่ ระบบการผลิตเพื่อขายโดยยึดหลักระบบทุนนิยมและระบบการผลิตเพื่อการบริโภคโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านปากะญอทั้ง 3 หมู่บ้านมีระบบการผลิตเพื่อการบริโภคควบคู่ระบบการผลิตเพื่อขายมากกว่าหมู่บ้านขุนวางในภาพรวมยังยึดมั่นในศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยว (Tourism Supply) ซึ่งสร้างสรรค์จากทรัพยากรธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรมบนพื้นฐานของการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียง สามารถกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวตามความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละหมู่บ้านดังกล่าวมาในตอนต้น

การกำหนดแนวทางการตลาดการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมชาวนาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จัดแบ่งแนวทางการตลาดออกได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1. ความเข้าใจการตลาดและความต้องการของลูกค้า 2. บทบาทของการตลาด 3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ของรูปแบบการท่องเที่ยว

ในมิติเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมชาวนาลุ่มน้ำแม่ว่างตอนบน 4. กลยุทธ์การแข่งขันทางการตลาดของรูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมชาวนาลุ่มน้ำแม่ว่างตอนบน 5. การตลาดยุคใหม่ ชุมชนสามารถเลือกใช้การตลาดยุคใหม่ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยว การศึกษาดูงาน การบริโภคสินค้า เป็นต้น โดยที่กลุ่มการตลาดของชุมชนประกอบด้วยคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาและมีความรู้ด้านการใช้สื่อโซเชียล และให้ผู้อาวุโสหรือตัวแทนกลุ่มในหมู่บ้านเป็นผู้ให้คำปรึกษา การใช้ช่องทางการตลาดที่เหมาะสม การจัดทีมงานดูแลข้อมูลและการติดต่อสื่อสาร การสร้างเนื้อหา การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ติดตามในการขายสินค้าและบริการของชุมชน การประสานช่องทางการส่งสินค้าให้ถึงผู้รับ การสำรองที่พักโฮมสเตย์ การสื่อสารด้านข้อมูลข่าวสารกิจกรรมและการประสานการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เพียงเท่านั้นชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ว่างตอนบนก็สามารถเข้าถึงระบบการตลาดยุคใหม่ ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายแต่เพิ่มประสิทธิภาพในการทำการตลาดและการขายตามกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริงด้วยการบริหารจัดการโดยชุมชนรวมถึงภาพรวมเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สำหรับการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 4 หมู่บ้าน ควรมีรูปแบบในการอนุรักษ์ 3 ด้าน ได้แก่ 1.การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 2. การอนุรักษ์วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญา และ 3.การใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียง) นอกจากการใช้หลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเข้ามาบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวแล้ว ยังสามารถใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ ทั้งยังเป็นการสืบสานและต่อยอดพระปณิธานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ต้องการให้ประชาชนชาวไทยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง พออยู่ พอกิน มีภูมิคุ้มกันและพึ่งตนเองได้ ผลจากการวิจัยเรื่องนี้ค้นพบว่าชาวบ้านทั้ง 4 หมู่บ้าน คือ บ้านโป่งสมิต บ้านห้วยอีค่าง บ้านห้วยตอง และบ้านขุนวาง ได้มีการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยการตั้งกฎ กติกาของหมู่บ้าน เช่น การแบ่งพื้นที่ชาวบ้านได้มีการจัดแบ่งพื้นที่ ได้แก่ ป่าอนุรักษ์ คือพื้นที่ที่ห้ามทุกคนบุกรุก เพื่อปรับเป็นพื้นที่อนุรักษ์และต้องช่วยกันอนุรักษ์ป้องกันไฟป่า ป่าใช้สอย คือป่าที่ชาวบ้านสามารถเข้าไปเก็บหาของป่าได้ เช่น พืชผัก ผลไม้ เป็นต้น และพื้นที่ทำกิน คือพื้นที่ที่ชาวบ้านสามารถสร้างบ้าน ทำสวน ไร่ นา พื้นที่ทำกินในปัจจุบันของทั้ง 4 หมู่บ้าน ทางรัฐบาลได้มีการออกกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แล้วแต่ยังไม่ทั่วถึงทุกคนและทุกพื้นที่ แต่ชาวบ้านก็ยังใช้พื้นที่ทำกินครอบครองติดต่อกันมาโดยไม่มีกรรมสิทธิ์ นอกจากที่ชาวบ้านได้สร้างกฎ กติกาของหมู่บ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรแล้ว การบังคับ ควบคุม ก็เกิดจากกฎหมายของรัฐ เช่น พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2559 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผลจากการวิจัย ค้นพบว่า ชาวบ้านมีวัฒนธรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสืบทอดต่อกันมาไม่ต่ำกว่า 200 ปีหรือตั้งแต่เริ่มมีการจัดตั้งหมู่บ้านก่อนที่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจะออกกฎหมายบังคับ พื้นฐานเดิมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม หรือการใช้ทรัพยากรควบคู่กับการรักษาดังคำสอนของชาวปกาสณะญอที่กล่าวว่า “อ้อที่ เกอะต่อที่ อ้อก่อ เกอะต่อก่อ” แปลว่า ใช้น้ำต้องรักษาน้ำ ใช้ป่าต้องรักษป่า จึงส่งผลให้ระบบการผลิตแบบคู่ทั้งสองระบบมีวัฒนธรรม

หรือภูมิปัญญาดั้งเดิมควบคู่กับการอนุรักษ์ จากจุดแข็งดังกล่าวจึงสร้างเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวของแต่ละหมู่บ้าน และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายในการร่วมมือทางด้านการท่องเที่ยวและกิจกรรมทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในกลุ่มน้ำแม่วางตอนบนอย่างเกี่ยวพันและพึ่งพากันไม่ใช่เฉพาะด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ดังนั้นการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงจึงสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแนวพระราชดำริในเรื่องศาสตร์พระราชา ผลการวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูสิทธิ์ ชูชาติ เรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มน้ำแม่วาง (Choochat, et al., 2001) และงานวิจัยของ วรพล วัฒนเหลืออรุณ เรื่อง การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดทำระบบเหมืองฝายกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Wattanalaungarun, 2001) งานวิจัยทั้ง 2 เรื่องเกิดขึ้นเมื่อประมาณ 20 ปีมาแล้ว แต่แนวคิด วัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพไม่ได้เปลี่ยนแปลงตามสภาวะบริบทของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ชาวบ้านยังคงอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมหลักแบบเดิมไว้อย่างมั่นคง การนำศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ก็สอดคล้องกับ คณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชา เรื่อง ปรัชญาทฤษฎีแห่งศาสตร์พระราชา (The King's Philosophy Inheritance Committee, 2017) นอกจากนี้ งานวิจัยของ ชูสิทธิ์ ชูชาติ และถนัด บุญชัย เรื่องการเสด็จประพาสต้นสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Choochat & Boonchai, 2018) งานวิจัยเรื่องนี้ค้นพบว่าชาวบ้านในเขตลุ่มน้ำแม่วางตอนบน เช่น บ้านขุนวาง บ้านห้วยตอง บ้านห้วยข้าวลีบ - โป่งสมิต และบ้านห้วยอีค่างเป็นหมู่บ้านที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงวางรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนในปี พ.ศ. 2518 ให้ชาวบ้านมีชีวิตที่มั่นคงตามหลักการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นฐานระบบการเกษตรและการผลิตแบบ 2 ระบบควบคู่กัน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยรูปแบบการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียงลุ่มน้ำแม่วางตอนบนนี้เป็นเพียงงานวิจัยต้นน้ำ คือ การสร้างผลิตภัณฑ์หรือรูปแบบของการท่องเที่ยว เป็นจุดเริ่มต้นการต่อยอดทรัพยากรในท้องถิ่นและการส่งเสริมการตลาดในรูปแบบออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline) ในระบบกลางน้ำ จากการเก็บข้อมูลของงานวิจัยมีข้อเสนอแนะที่ต้องใช้ประมาณในการลงทุนปฏิบัติอย่างแท้จริง เพื่อส่งต่อผลิตภัณฑ์สู่ปลายน้ำคือนักท่องเที่ยวและกลุ่มตลาดเป้าหมายได้ สำหรับการท่องเที่ยวเป็นเพียงอาชีพและรายได้เสริมเท่านั้น ดังนั้นการขยายพื้นที่วิจัยในลุ่มน้ำแม่วางตอนบนเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมยกระดับคุณภาพชีวิตสังคมชาวนาและการเกษตรให้ดีขึ้นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของศาสตร์พระราชา

องค์ความรู้ใหม่และผลที่เกิดต่อสังคม ชุมชน ท้องถิ่น

พื้นที่ลุ่มน้ำแม่วางตอนบนมีศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรมสามารถสร้างชุดการท่องเที่ยวบนวิถีชีวิต การบริหารจัดการด้วยความเข้มแข็งของชุมชน ผลจากการวิจัยเรื่องนี้ค้นพบว่าชาวบ้านทั้ง 4 หมู่บ้าน คือ บ้านโป่งสมิต บ้านห้วยอีค่าง บ้านห้วยตอง และบ้านขุนวาง ได้มีการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยการตั้งกฎ กติกาของหมู่บ้าน ด้วยการแบ่งพื้นที่ออกเป็น ป่าอนุรักษ์ห้ามทุกคนบุกรุก และต้องช่วยกันอนุรักษ์ป้องกันไฟป่า ป่าใช้สอย ที่ชาวบ้านสามารถเข้าไปเก็บหาของป่าได้ เช่น พืชผัก ผลไม้ เป็นต้น และพื้นที่ทำกิน เป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านสามารถสร้างบ้าน ทำสวน ไร่ นา ด้วยความสามารถของชุมชนในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ ทั้งยังเป็นการสืบสานและต่อยอดพระปณิธานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ต้องการให้ประชาชนชาวไทยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง พออยู่ พอกิน มีภูมิคุ้มกันและพึ่งตนเองได้มีชีวิตที่มั่นคงตามหลักการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นฐานระบบการเกษตรและการผลิตแบบ 2 ระบบควบคู่กัน สำหรับการพัฒนาสินค้าและของที่ระลึกใหม่ๆ เช่น เสื้อผ้า ปะกาเกอญอแบบต่างๆ ผ้าทอ กาแฟ และสินค้าการเกษตร ด้วยการจัดจำหน่ายผลผลิตในท้องถิ่นด้วยระบบการตลาดที่มีการจัดการในรูปแบบการขายตรงและขายผ่านตัวแทนจำหน่าย โดยเน้นอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวและมีระบบการขายทั้งในรูปแบบออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline) เพื่อให้กลุ่มตลาดเป้าหมายเข้าถึงผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด รูปแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกลุ่มน้ำแม่วางตอนบนประกอบด้วย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาและการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวต้องกลมกลืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืน

References

- Bangkokbiznews. (2022). *Bangkok Ranks Among the 10 best cities in Southeast Asia*. Retrieved from https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/lifestyle_travel/1013734 (In Thai)
- Chompoonoi, S. (2017). *The Study of an Additional Value for A Community Based Tourism, The Case Study of Ban Chiang, Udon Thani*. Bangkok: National Defence College. (In Thai)
- Choochat, C., & Boonchai, T (2018). *Royal Tourism into Sustainable development*. Chiang Mai: King's Philosophy for Local Development Center, Chiang Mai Rajabhat University. (In Thai)
- Choochat, C. (2019). *Tourism in Sufficiency Economy Manual*. Chiang Mai: King's Philosophy for Local Development Center, Chiang Mai Rajabhat University. (In Thai)
- Choochat, C., et al. (2001). *An Ecotourism Model for Wang River Area Project*. Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat Institute. (In Thai)
- Ministry of Tourism & Sports. (2019). *Tourism Receipts from International Tourism Arrivals*. Retrieved from https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=411
- Ministry of Tourism & Sports. (2021). *Tourism Statistic*. Retrieved from https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=411 (In Thai)
- Sukto, N., et al. (2015). *Marketing an Introduction*. (2nded.). Bangkok: Pearson Education Indochina. (In Thai)
- The King's Philosophy Inheritance Committee. (2017). *The Driving Inheritance of The King's Philosophy*. Bangkok: The Secretariat of The House of Representatives. (In Thai)
- UNWTO. (2019). *World Tourism Barometer*. Retrieved from cf.cdn.unwto.org/sites/default/files/pdf/unwto_barom19_01january_excerpt.pdf
- UNWTO. (2021). *World Tourism Trends Report*. Retrieved from <https://thaibizchina.com/unwto-%E0%B8%8A%E0%B8%B5%E0%B9%89-%E0%B8%A2%E0%B8%AD%E0%B8%94%E0%B9%83%E0%B8%8A%E0%B9%89%E0%B8%88%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%97%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%80/> (In Thai)
- Wattanalangrun, W. (2001). *Agrotourism in Weir System of Local Wisdom: Case Study of Huay E-Khang Village, Mae Win Subdistrict, Mae Wang District, Chiang Mai Province*. (M.A., Chiang Mai University). (In Thai)